

VALO

1/2015

**VALAISTUSSUUNNITTELIJAN
AMMATTIKUVA VAHVISTUU**

LEVÄHDYSPAIKKOJEN VIRKISTÄVÄ VALAISTUS

MUSEOVALAISTUS
MURROKSESSA

VALAISTUSSUUNNITTELIJAN AMMATTIKUVASTA

Teksti: Helena Aalto ja Irmeli Suikki

Valaistussuunnittelua kuvataan yhdistelmäksi tekniikkaa ja taidetta. Parhaimmillaan laadukkaalla valaistuksella syvennetään arkkitehtuurin viestiä, luodaan paikoille identiteettiä, muokataan tilakokemusta ja herätetään tunteita. Käytännön valaistussuunnittelutyössä ratkaistaan valaistavien tilojen toiminnallisia tarpeita ja luodaan energiatehokkaita valaistusratkaisuja.

Valaistussuunnittelu on ammattialana varsin tuore. Suoraan alalle kouluttavia oppilaitoksia on kansainvälisestikin harvassa, ja ammattikuva etsii vasta uomiin. Hajanaisen koulutuksen vuoksi ei alalle ole suoraa ja helppoa tietä. Usein tie valaistussuunnittelun ammattilaiseksi kulkeekin muiden ammattinimikkeiden kautta tai valaistussuunnittelu nivoutuu muuhun suunnittelutyöhön. Moni työskentelee päätyönään sähkösuunnittelun parissa ja työstää sen ohessa valaistusta. Osalla

on koulutustausta esittävän taiteen parissa valosuunnittelusta, jonka kautta kiinnostus arkkitehtonisen valaistuksen mahdollisuuksiin on syttynyt. Arkkitehtuuri tai tilasuunnittelu on herättänyt osalle syvemmän kiinnostuksen valaistukseen. Suomessa valaistussuunnittelua tekee päätyönään kourallinen valon ammattilaisia. Jokaisella heistä on alalle päätymiseen oma henkilökohtainen tarinansa, mutta yksi nimittäjä on heillä yhteinen: intohimo ja nöyryys valoa kohtaan.

Helena Järvelä

Sisustusarkkitehdista valon asiantuntijaksi

Helena Järvelä on Lahden ammattikorkeakoulusta vuonna 1998 valmistunut sisustusarkkitehti, jonka kiinnostus valoon syttyi opiskeluaikoina taiteilija Piia-Li Toivolan valaistuskursseilla. Tie valaistuksen pariin avautui heti ensimmäisessä työpaikassa, pienessä valaisimia maa-hantuovassa yrityksessä. Siellä vierähti pari vuotta kotien valaistussuunnittelun parissa valoa opiskellen. Sen jälkeen syntyi oma sisustus- ja valaistussuunnittelupalveluita tarjoava Suunnittelutoimisto Blanco Oy.

Kotien valaistussuunnittelu oli 90-luvulla sisustussuunnittelua tuntemattomampi ammattiala, ja Järvelä toimikin pitkään lähes yksin tällä suunnittelukentällä. Nykyään suunnittelukohteina on myös julkisia tiloja ja valaistussuunnittelun rinnalla on tarjolla saneerauskohteisiin hyvin soveltuva, pienimuotoisempaa valaistuskonsultointia.

Järvelä on suunnitellut urallaan valaistuksen satoihin kohteisiin. Tyypillisin valaistussuunnitteluasiakas on omakotitalon rakentaja, joka kaipaa kotinsa valaistukselta toimivuutta ja oikeanlaista tunnelmaa.

– Asiakkaita puhuttaa usein ensimmäiseksi valaisimen muotokieli, mutta valaisimen tekniset ominaisuudet ovat suunnittelijalle ensisijaiset mallin valinnassa. Valaistussuunnittelussa ei ole kyse valaisimien valinnasta ainoastaan esineinä, kuten monissa sisustusohjelmissa annetaan ymmärtää, vaan hyvän valon luomisesta, Järvelä toteaa.

Sisustusarkkitehdin koulutuksesta on hyötyä niin valaistussuunnitelman laatimisessa kuin toteutumisen valvonnassa. Sisustusarkkitehti hallitsee rakentamisen tekniset haasteet, värien ja materiaalien mukanaan tuomat vaatimukset sekä taitaa kalustamisen ja osaa luontevasti nivoa valaistuksen osaksi kokonaisuudesta. Järvelä suosii valaistusratkaisuissaan epäsuoraa valaistusta ja työstää suunnitelmiinsa valolle usein erilaisia kiinteitä rakenneratkaisuja, kuten valolippoja. Myös alakaton visuaalinen ilme siistyytyy vaivattomasti sisustusarkkitehdin suunnittelupöydällä, kun alakattojen moninainen tekniikka sijoitellaan selkeisiin linjoihin.

– Valaistussuunnitteluprojektin tärkeimmät lähtökohdat ovat tilaajan toiveet ja rakennuksen arkkitehtuuri. Hyvä valaistus syntyy, kun jokaiseen tilaan varmistetaan riittävä valon määrä, tilaan sopivat valaisimet ja niihin sopivat valonlähteet. Julkisivu- ja pihavalistus

kuuluvat myös usein valaistussuunnitelmaan. Hyvällä suunnittelulla luodaan kotiin erilaisia valaistustilanteita ja tunnelmia, kun valaistus on säädettävissä tilakohtaisesti tehokkaasta työskentelyvalaistuksesta tunnelmalliseen juhla-valaistukseen, kertoo Järvelä.

Valaistussuunnittelutyöstä noin puolet on varsinaista suunnittelua, loppu aika kuluu suunnitelmien tarkentamiseen, valaisinluettelon laadintaan ja valaistuksen toteutuksen valvontaan. Käytännön työn seuraaminen on opettanut myös varmistamaan asioita rakentamisen eri vaiheissa: lattiapistorasioiden muottien on oltava paikoillaan ennen lattian valuja, ja seinävalaisinten sähköjen ulostulojen on oltava tarkasti oikeassa paikassa suunniteltuja valaisimia varten.

– Hyvin toteutettu valaistus tukee sekä tilojen toimivuutta että arkkitehtuuria ja kohottaa niiden laatua. Kun tilojen muunneltavuus ennakoidaan jo suunnittelun alkuvaiheessa, myös valaistuksen osalta, kasvatetaan samalla rakennuksen jälleenmyyntiarvoa, listaa Järvelä valaistussuunnittelun hyötyjä rakennusprosessissa.